

לרבנים, מורי צדק, וכל המתעניינים

ספר חדש ייחודי ונדיר

חיים בדהלכה

**בהלכות חולים, מעוברות ויולדות
בצום יום הכיפורים**

באופן ברור ומסודר להפליא

כולל מדריך הלכתי רפואי

עם עשרות מחלות, תיאורן, סיווגן ופסיקתן ההלכתי

מאת הרה"ג **יואל חברוני** שליט"א

מו"ץ וראש בית ההוראה - ק"ק נתיבות

בתוספת הארותיהם הרפואיות המחכימות של:

הרב **אבישי בא גד** שליט"א

[יו"ר ועד ההלכה ארגון הצלה פ"ת]

וד"ר ר' **אוריאל לוינגר** הי"ו

[מנהל מח' פנימית - ביה"ח לניאדו]

**316 עמודים
עם תוכן עשיר
של
רפואה בהלכה**

**המלאי
מוגבל!**

**מחיר מיוחד
40 ₪
בלבד!**

ניתן לרכוש בטל' 052-7652608

או בדוא"ל: NAHALATYOSEF@GMAIL.COM

◀ חום ◀ סכרת ◀ לחץ דם ◀ כליות ◀ לב ◀ קוצב לב ◀ ניתוחים
◀ סחרחורות ◀ מיגרנה ◀ כאבי ראש ◀ תרופות ◀ זריקות ◀ ועוד...

חיים בהלכה

דיני חולים, מעוברות ומניקות
בצום יום הכיפורים

מיוסד על פסקי מרן השו"ע, הרמ"א ודברי רבותינו האחרונים,
פוסקי דורנו וגדולי ההוראה, וענייני רפואה שונים

כולל
מדריך הלכתי רפואי
למחלות, תרופות ומצבים שונים

נערך בעזרת החונן לאדם דעת ע"י
יואל חברוני
בן לאאמור"ד הרה"ג ר' שלמה שליט"א
מו"צ וראש בית ההוראה
ק"ק נתיבות

שנת תשפ"ב לפ"ק

להערות והארות:

יואל חברוני

קהילות יעקב 6/12 נתיבות

דוא"ל: nahalatyosef@gmail.com

או: בית ההוראה "נחלת יוסף"

של הקהילה החרדית בנתיבות

מיסודו של מרן ראש הישיבה

הגאון הרב יששכר מאיר זצוק"ל

רחוב אור לציון 3 נתיבות

טל: 08-9945080 פקס: 08-9945084

♦ ♦ ♦

שעות פעילות בית ההוראה:

ימים א'-ה':

8:45-9:30

13:30-14:30

18:30-20:00

יום ו': 8:30-9:30

♦ ♦ ♦

שעות פעילות בית הדין:

ימי ראשון ושני: 18:00-22:00

♦ ♦ ♦

כריכה שערים ועימוד:

דוד לוי

050-4130067

הרב יורם כהן

תאריך: 15/10/2018

אייר תשפא

בא אלי הגה"ר חברוני שליט"א, ובכורי מעשיו בידיו והם ספר של פסקי הלכות בענין פיקוח נפש.

ספר זה נועד לא לבד למורי הוראה, אלא לכל אחד שצריך פסק מידי. ואף שהמחבר כתב שלא יסמכו על פסקים שלו, אבל הרי מוכן הדבר שהנצרך לדעת באופן מידי כיצד לנהוג, ואין מורה הוראה במקומו, הרי בודאי חשוב מאד שיהיה לו ספר, על פיו יוכל לפסוק לעצמו מה לעשות, ודבר זה הוא ממש פיקוח נפש.

ואף שאינני כותב הסכמה לספרים אלא במוצאי שבת אחרי שהיה לי זמן לעיין בספר, אבל מפני שאני מכיר אותו שהרי למד בשיבתנו הקדושה שהוא ירא שמים מרבים ושהוא למדן גדול לכן הפעם אינני ממתין מפני שהמחבר איננו מוכן להוציא ספרו מבלי הסכמה ממני, והרי יתכן שמפני שאם אינני נותן לו הסכמה מיד, ח"ו אני יהיה דומה למה שהגמ' אומרת בתענית [כא.]. וז"ל "אמר עלי על נחום איש גם זו שהיה סומא משתי עיניו, גדם משתי ידיו, קיטע משתי רגליו, וכל גופו מלא שחין, והיה מוטל בבית רעוע ורגלי מטתו מונחין בספלין של מים כדי שלא יעלו עליו נמלים. פעם אחת [היתה מטתו מונחת בבית רעוע]. בקשו תלמידיו לפנות מטתו ואחר כך לפנות את הכלים. אמר להם בניי, פנו את הכלים ואחר כך פנו את מטתי. שמוכטח לכם שכל זמן שאני בבית אין הבית נופל. פינו את הכלים ואחר כך פנו את מטתו, ונפל הבית. אמרו לו תלמידיו רבי וכי מאחר שצדיק גמור אתה, למה עלתה לך כך, אמר להם בניי, אני גרמתי לעצמי. שפעם אחת הייתי מהלך בדרך לבית חמי, והיה עמי משוי שלשה חמורים, אחד של מאכל ואחד של משתה ואחד של מיני מגדים. בא עני אחד ועמד לי בדרך, ואמר לי רבי פרנסני. אמרתי לו המתן עד שאפרוק מן החמור. לא הספקתי לפרוק מן החמור עד שיצתה נשמתו. הלכתי ונפלתי על פניו, ואמרתי, עיני שלא חסו על עיניך, יסומו, ידיי שלא חסו על ידיך, יתגדמו, רגלי שלא חסו על רגליך, יתקטעו" ע"כ.

על כן אני נותן לו את הסכמתי כדי שלא להתמהמה רגע. ואברך אותו שספרו יועיל לרבים, ויציל נפשות רבות.

החותם לכבוד התורה

HaRav Avigdor Nebenzahl

בס"ד. תאריך ל' כ' ועבא תל"א

עצמאות ישראל

שיחות לחמישה חומשי תורה ומועדים

שיחות לחמישה חומשי תורה ומועדים

[illegible]

זכיתי והראני הגאון הרב יואל חברוני את ספרו הנפלא "חיים בהלכה" ובו הלכות לצרכי חולים, מעוברות ומניקות ביוה"כ, עם עצות מעשיות ועם מדרוך הלכתי רפואי, על כל צרה שלא תבוא.

ויוזכרו הקב"ה להפיץ עוד אור תורה לרבים. וישלח רפואה שלמה לכל הצריכים, ודורי דורות של תורה ויראת שמים לכל המעוברות והיולדות.

ויואיל להאיר אורחותיו על ציון בזכות ישני חברון.

כעתירת צעיר הלויים

אביגדר נבנצל

RABBI ELIYAHU BAKSHI-DORON
THE RISHON LETZION
Dean of "Binyan Av" Institutions

אליהו בקשי-דורון
הראשון לציון
נשיא מוסדות "בנין אב"

בס"ד, ט"ז סיון ה' תשע"ט.

הסכמה

הובא לפני הספר "חיים בהלכה" דיני חולים מעוברות ויולדות בעום יום הכיפורים, שחיבר הרה"ג רבי יואל יהודה חברוני שליט"א, מורה צדק בק"ק נתיבות. עברתי מעט בין בתריו, ונוכחתי לראות, כי יגע הרב המחבר בהלכות אלו, לסדרם בסדר נכון, דבר דבור על אופניו, ולברר דעת הפוסקים אשר מפיחם אנו חיים, ראשונים ואחרונים, בשפה ברורה ושווה לכל נפש, והראה מקור כל הלכה והלכה.

ובאמת שמוטל חיוב על החכמים יודעי דת ודין להודיע הלכות אלו של פיקוח נפש ולדורשם ברבים, וכמו שאמרו בירושלמי (יומא פ"ח ה"ה) "הנשאל הרי זה מגונה, והשואל הרי זה כשופך דמים". הו"ד בטור ובשו"ע בהלכות שבת (סימן שכ"ח סעיף ב'), ופירש הבית יוסף בשם תרומת הדשן (ח"ב סימן קנ"ז) הטעם שהנשאל מגונה בשאלות אלו, מפני שהיה לו להודיע דין זה לבני עירו קודם שיצטרכו לו, ע"כ.

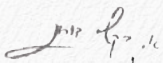
על כן דבר חשוב עשה לברר הלכות אלו, ולפרסמם ברבים, ויש בזה כדי לזכות את הרבים. ומעלת המציל נפש אחת מישראל ידועה, שהיא שקולה כאילו קיים עולם מלא. אשריו שזכה לזכות את הרבים.

זכור לטוב אבי המחבר ידיד נפשי הרה"ג שלמה חברוני שליט"א אשר כל ימיו דאג לחינוך ילדי ישראל בארץ ובגולה, וזכה לראות פירות ופירי פירות בעמלו ורואה בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות מתוך יראת שמיים טהורה, שיזכו הוא ורעייתו לרוות רק אושר ונחת מכל יוצאי חלציו בבריאות גופה ונהורא מעליא אמן.

לא נצרכה אלא לברכה, כי יוסיף המחבר דרכו בקודש ללון בעומקה של הלכה, ללמוד וללמד לשמור ולעשות, ולהוסיף ולזכות את הרבים בעוד חיבורים מועילים, מתוך בריאות גופא ונהורא מעליא, וכל טוב.

בברכת התורה,

הרב אליהו בקשי דורון
הראשון לציון

ונשיא מוסדות "בנין אב"

בית אריאל, רח' הפסגה 5, ת"ד 16498, ירושלים 91164, טל' 02-6446660, פקס' 02-6446460
Beit Ariel, 5 Hapigsa St. P.O.B. 16498, Jerusalem 91164 Israel, Tel. 02-6446660, Fax. 02-6446460
E-mail: binyanav@netvision.net.il

Yitzchak Yosef
The Rishon LeZion Chief Rabbi of Israel

יצחק יוסף
הראשון לציון הרב הראשי לישראל

בס"ד, ח' אייר תשפ"א, 4-1075/פ"א

הסכמה

הובאו לפני חלק מגליונות מהספר "חיים בהלכה", דיני חולים מעוברות ויולדות בצום יום הכיפורים, מעשה ידי אומן, נטע נאמן, לן באהלה של תורה. מזכה הרבים, תהלתו בקהל חסידים, שמו מפאדים, יראת ה' היא אוצרו, ועליו יציץ נורו, טעמו ונימוקו עמו, כבוד שם תפארתו, הרה"ג יואל חברוני שליט"א, מו"צ וראש בית הוראה בעיר נתיבות יע"א.

דבר נאה ויאה ונחוץ עשה, לרכז בספר אחד כל דיני חולים בצום יום הכיפורים, וכבר איתמחי גברא ביושבו בבתי הוראה לענות לשאלות הציבור לפני יום הכיפורים בדברים אלו בסוגי המחלות השונות וסיכוניהם, לפסוק לגביהן ולמטפלים בהם.

עברתי במעט על הגליונות, וב"ה המחבר גילה בקיאות בספרי האחרונים, מגדולי ומאורי רבני ספרד, ובפרט בספריו החשובים מרן מלכא עט"ר אאמו"ר זצוק"ל, ובספרים ילקוט יוסף, דבר שנצרך לו התמדה, לילה כיום יאיר כחשכה כאורה, והוסף מדיליה ממה שחננו השי"ת, וסידר הדברים בסדר נכון, דבר דבור על אופניו, בטוב טעם ודעת, תפוחי זהב במשכיות כסף, וטרח ויגע להוציא דבר מתוקן מתחת ידו, אשריו ואשרי חלקו שמוכה את הרבים. אישר חיליה לאורייתא.

וברכתי להרב המחבר שליט"א שיהי רצון ויפוצו מעיינותיו חוצה, להגדיל תורה ולהאדירה, ולברך על המוגמר בקרב הימים, בבריאות גופא ונהורא מעליא, שובע שמחות וכל טוב.

בברכת התורה,

יצחק יוסף
הראשון לציון
הרב הראשי לישראל

לחיבת הקודש, הראש"ל שליט"א העניק מדברי תורתו בנושא 'פיקוח נפש', ע"מ לפרסמם בספר חשוב זה. דבריו הובאו במלואם להלן בסוף החלק ההלכתי.

לשכת רב העיר לתיבות
ע"ה פילוזוס כהן ס"ט

[illegible]

מנחם זרבי

האג' אלג' מהספר הנפלא "אמיתות חתומה" שחבר וספר חתומה
 יואל אהרן שליט'א מחברו (נפטר ה'ת"ש). שם אלג' דיני
 הפסולות והמקומות שבהם יושב חתומה, ובהם פסולות, ובהם
 כי אמיתות חתומה ובהם שם חתומה. לשם זה חתומה שם
 אינו חתומה, לא יושב, שם חתומה ובהם חתומה, ובהם חתומה
 החתומה, כי חתומה או חתומה ובהם חתומה חתומה חתומה
 חתומה, שם חתומה חתומה. ובהם חתומה חתומה חתומה
 חתומה חתומה חתומה חתומה חתומה חתומה חתומה חתומה
 חתומה חתומה חתומה חתומה חתומה חתומה חתומה חתומה

למצוא את דרך המהרה לפרט כל חוקים בשטח זה, פני ישראל
המזרחי, והצדל למצוא שטח מספר ארבעה סוגי המלואים האלה ודונוס,
אך המצוללות של המוחים נכר. וממה שביטא נדעית מזה, אשר
ואשר מזה.

ברכת ה' וחסדו ורחמי
שלוה ושלום, שפע וברכה, וטובה וחסד
וה' יתברך ויחיה וימלא כל
מקום ה' ויחיה וימלא כל

זרחה

செந்தமிழ்

* ע"ה הרב פינחס הכהן ס"ט *
רב העיר נתניה

הסכמת גאב"ד חניכי הישיבות הגאון הרב יהודה צארום שליט"א

ר"ח אייר תשפ"א לפ"ק

הנה אתא לקמאי הגאון המופלא ר' יואל חבורני שליט"א מו"צ וראש בית הוראה דק"ק נתיבות ואייתי מתניתא בידיה ספר "חיים בהלכה" דיני חולים ומעוברות ומניקות בצום יום הכפורים והמסתעף. והנה זה זמן רב שיצא טבעו בעולם בשיעוריו הנפלאים המרביץ תורה עשרות שנים. ספר זה מעשה ידי אמן נפלא, הוא תמצית מידותיו של הרב הגאון המחבר שליט"א אשר הציע לפני תלמידים הגונים.

ובאשר ידענא ליה מכבר הימים לת"ח מופלג, וכבר אתמחי גברא ופקיע שמיה דרב חביבי בעולם התורה. ועתה נשאו לבו ואיותה נפשו לחבר חיבור גדול על דיני תענית דיוה"כ להביא ברכה באהלי התורה, ונהג בעין טובה להביא בפני המורה הוראה והלומדים את כל מה שקיבל על ידי ששמש את גדולי ההוראה שנים רבות, פרי רעיון מחשבותיו אשר אתו בכתובים בספר נפלא זה שהוא מיוחד במינו מקיף כל הנושאים בענייני יוה"כ ולא הניח פרט קטן וגדול שלא ביאר בעומק העניין, מלא וגדוש יסודות הדברים בשפה ברורה ובהירה בו יכנס כל מעיין לכל ההיקף של הנושא עד הבהרת יסודות העניינים ועומקם.

בואו ונחזיק טובה למע"כ שזכה שחיבוריו נתקבלו באהבה אצל רבנן ותלמידהון, אשר על כן אף ידי תיכון עמו שיזכה להוציא מחברתו לאורה, ויהנו רבים מנועם אמריו הנאמרים בטוב טעם ודעת, ושיזכה לילך מחיל אל חיל ולהפיץ מעיינותיו חוצה מתוך שמחה ונחת וכטו"ס אכ"ר.

הכו"ח לכבוד התורה ולומדיה

י"ג אדר א' תשפ"א

**ברכת מור אבי מורי הרב שלמה חברוני שליט"א
מנהל מוסדות החינוך והיהדות בדרום אמריקה**

ברכת אב

"מה אשיב לה' כל תגמלוהי עלי, כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא".

שמח לבי ויגל כבודי, בלב נרגש ונפעם להופעת הספר המיוחד, הנותן אמרי שפר, מעשה ידיו להתפאר, של בני יקירי, אהובי ומחמד עיני, זך השכל והרעיון, דובר צדק ומגיד מישרים, פה מפיק מרגליות, יראת ה' היא אוצרו, לן בעומקא של הלכה, מוכתר במידות טובות ובנימוסים, שמו נודע בשערים, מרביץ תורה ברבים, שמן תורק שמו, הרב הגאון רבי יואל חברוני שליט"א, מורה צדק וראש בית הוראה "נחלת יוסף" בק"ק נתיבות.

המחבר זכה בס"ד לחבר ולהוציא לאור סדרת החוברות "חיים בהלכה" על המועדים, אשר התקבלו בהתפעלות מירבית אצל לומדי ההלכה בארץ ובתפוצות, והנה הקב"ה הגדיל עליו חסדו וזיכה אותו ברוב טובו לחבר ולהוציא לאור עולם את הספר החשוב "חיים בהלכה" בדיני צום יום הכיפורים לחולים, לילדות, למעוברות ומניקות, שהן כהררים התלויים בשערה, וחיברו כל הלכה על בוריה כסולת נקיה, כפי שזכה להשיב בטוב טעם ודעת למאות השואלים המתבשמים והנהנים מאורו ומפסקתו הברורה, לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא.

בני יקירי, הרב המחבר, עמל וטרח להוציא דבר נאה ומתוקן, דבר דבור על אופניו, המתאים גם למורי הוראה וגם למבקשי ה', לדעת את המעשה אשר יעשון. אף ידי תיכון עמו, לעודדו ולברכו על היוזמה הנפלאה בחיבור ספר חשוב זה. והריני לברכו שיזכה בס"ד לסיים את מלאכת קודש מפוארה זו ולברך על המוגמר, ושתתקבל בקרב רבנן ותלמידהון. עוד יפוצו מעיינותיו חוצה ויזכה להמשיך ולזכות את הרבים ולהפיץ את אור ההלכה כשאיפתו הגדולה, עד זקנה ושיבה, וחפץ ה' בידו יצלח להגדיל תורה ולהאדירה מתוך נחת והרחבת הדעת בגשם וברוח. אך טוב וחסד ישכון באוהלו כל הימים, עד ביאת גואל צדק.

הכרת הטוב מיוחדת שמורה ונתונה לרעייתו, עזרתו בקודש, כלתנו החשובה ואצילת המידות, מרת הדסה תחי', מנשים באוהל תבורך, חכמת

נשים בנתה ביתה, על שמאפשרת לבעלה המחבר שליט"א להגות ולהרביץ תורה ברבים ולהורות דבר ה' זו הלכה לכל דיכפין ולהרבות כבוד שמים בעולם. יהי רצון שבורא עולם ישלם לה כפועלה הטוב ותהי משכורתה שלמה מעם ה'. נזכיר בברכה את מחותננו היקר והנעלה, מקים עולה של תורה, אהוב לשמים ולבריות, כביר המעש ורב פעלים לתורה וללומדיה, ממקימי ישיבת הנגב, ידידי ורעי עוד מהיותנו בישיבה יחדו, הרב אהרון אנקונינה שליט"א. יברכהו ה' בכל מילי דמיטב מתוך בריאות ושלוה, ונזכה ביחד לראות את כל צאצאינו הולכים בדרך ה'.

יתן ה' שיזכו בני יקירי ורעייתו, לרוות נחת ועונג דקדושה מכל צאצאיהם היקרים שיחיו בבריאות ובשמחה. ויהי נועם ה' עליהם ומעשי ידיהם יכונן, אמן ואמן.

בברכת התורה ולומדיה
ובברכת אב בלב חם ורוגש
המצפה לישועת ה' בקרוב
אביך אוהבך
שלמה חברוני

ברכת מורי חמי הרב אהרון אנקונינה שליט"א
מקים מייסד ומנהל ישיבת הנגב – נתיבות

ברכת אב

מה נכבד היום בהגלות נגלות מעשי ידי חתני כבני הנכבד הרה"ג הרב יואל חברוני שליט"א בן מחותנינו היקר והנכבד ידיד נעורים המחנך הדגול המכתת רגליו על חינוך ילדי ישראל בארץ ובתפוצות הרב שלמה חברוני שליט"א.

הרב המחבר שליט"א, מלבד יגיעתו בתורה, ידיו רב לו בכל מילי דקדושה. שנים רבות עוסק הוא בהלכה למעשה בלימוד ובהוראה לרבים בנושאים רבים. והנה זכה בס"ד בהופעת ספרו החשוב "חיים בהלכה", אשר כשמו כן הוא, אשר עמל ויגע בעמל של תורה ושם לילות כימים לברר וללבן לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא בדיני חולים ביום הקדוש יום הכיפורים, אשר ביאר את דברי הראשונים והאחרונים, ואשר למד בדיבוק חברים ובשימוש החכמים, וכן הוסיף נופך משלו בסברות ישירות המשמחות את הלב והתוספות מרובות מהעיקר וזכה לחיבור שלם לכל פרטיו ודקדוקיו בהלכה.

יברכהו השי"ת להוסיף כהנה וכהנה לעסוק בתורה וביגיעתה מתוך הרחבת הדעת ורוב נחת דקדושה מצאצאיו שיגדלו בתורה וביראה.

ברכה מיוחדת לבתי החשובה אשת חבר מנב"ת, אשר היתה לעזר ולסומך להוצאת ספר חשוב זה. יהי רצון שתזכה יחד עם בעלה החשוב, לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות כל ימיהם ולזרע ברך ה'.

זוכים אנו ב"ה לראות את התגשמות איחוליו וברכותיו של מרן ראש הישיבה הגאון הרב יששכר מאיר זצוק"ל, שבירך אותנו שנזכה לחתנים תלמידי חכמים וגדולים בתורה. ובהזדמנות זאת מתפללים אנו שיה ספר זה לעילוי נשמתו הטהורה ונשמת הרבנית ע"ה.

כמו כן, יהיה ספר זה לעילוי נשמת ההורים היקרים, רבי יצחק בן סעידה זצ"ל ומרת מרים בת לאה ע"ה ומרת חמותי אסתר בת פריחה ע"ה. בגן עדן תהא מנוחתם. זכות הספר תגן בעדם. אמן כן יהי רצון.

חמיך אוהבך
אהרון אנקונינה

תוכן העינינים

פרק א

איסור אכילה ושתייה ביום הכיפורים

שיעור האיסור (35) / אכילת איסור (35) / אכילה גסה (36) / טעימה ללא בליעה (36) / לעיסת גומי לעיסה (מסטיק) ללא טעם (37) / אכילת מאכלים שאינם ראויים לאכילה (37) / שיעור השתייה (37) / שתייה ע"י קשית (38)

פרק ב

היערכות לצום

מצות אכילה בערב יום הכיפורים (39) / מצות אכילה בערב יוה"כ לפטורים מהצום (39) / הכנת הגוף לצום (40) / סוגי המאכלים המומלצים (40) / סוגי המשקים המומלצים (41) / תרופות להקלת הצום (41) / הכנת צורכי הרפואה (41) / צום ביחס לתפילה בציבור (42)

פרק ג

תענית בערב יום הכיפורים

תענית יחיד בערב יום הכיפורים (43) / קבלת תענית שתחול בערב יוה"כ (43) / קבלת תענית בלשון נדר (43) / קבלת תענית בלשון שבועה (44) / המתענה שני וחמישי וחל בהם ערב יוה"כ (44) / תענית חלום בערב יום הכיפורים (45) / תענית בערב יוה"כ לכפר על תענית חלום בשבת (45)

פרק ד

שמירת הגוף ביום הכיפורים

שהייה במקום נוח ומאוורר (47) / הליכה (47) / צום ביחס לתפילה בציבור (47) / הדלקת מזגן ע"י גוי (47)

פרק ה

חובת בירור המצב הרפואי וההלכתי

חובת הבירור (51) / חובת הבירור בכל שנה מחדש (51) / הוצאת ממון לצורך בירור

רפואי (51) / בירור אצל רופא (52) / מצוה לדרוש ברופאים (52) / בירור אצל מורה הוראה מובהק (53) / חובת מורי ההוראה להיות בקיאים בדינים אלו (53) / אין חולקין כבוד לרב כשמתמהמה בתשובתו (53)

פרק ו

החובה להישמע להוראות הרופאים

חובת החולה להישמע להוראות הרופא (55) / אסור לחולה להחמיר על עצמו (55) / להאכיל חולה בעל כורחו (55) / אכילה לחולה למניעת סכנה (55) / אכילה לחולה למניעת הכבדת החולי (56) / אכילה המשפרת את החלמתו (56) / האוכל בהיתר, האם צריך כפרה (56) / האוכל ע"פ הוראת הרופאים והתברר שטעו, האם צריך כפרה (56)

פרק ז

נאמנות הרופאים

רופא שאינו שומר תו"מ (57) / רופא גוי (57) / רופא שאינו מכיר את המחלה (58) / רופא המסופק (58) / חולה שהוא רופא מומחה (58) / אדם חלש ובסיכון (58) / דעת אדם שאינו רופא (58)

פרק ח

מחלוקת בין הרופאים

כלל במחלוקות (60) / רופא יחיד כנגד רבים (61) / רופא וחולה כנגד רופא אחד (61) / מחלוקת בין הרופאים כשאין פנים אל פנים (61) / חיפוש אחר רופא המיקל (61) / רופא כנגד אדם רגיל (61)

פרק ט

הרגשת החולה

התחשבות בהרגשת החולה (63) / חולה האומר שצריך לאכול (63) / תזכורת לחולה שיום כיפור היום (63) / חולה האומר שצריך לאכול ולדעת הרופאים יסתכן באכילה (63) / חולה האומר שאינו צריך לאכול (64) / אדם שנחלש מאוד ואין מידע רפואי אודותיו (64) / הריח מאכל ונשתנו פניו (64) / ראיית שחור בעיניים ושינוי מראה הפנים (64) / האכלת איסור לחולה (65)

פרק י

חולה שיש בו סכנה וספק סכנה

הגדרתו (69) / עשיית מלאכה עבורו (69) / להזדרז להצילו (69) / ע"י מי מחללים את השבת לצורך חולה (70) / הצלה ע"י רבים (70) / אין צריך כפרה על חילול שבת או יוה"כ לצורך פיקוח נפש (70) / מחלה מסוכנת שיש לה טיפול תרופתי (70) / מחלה שבזמן חז"ל היתה מסוכנת והשתנו הטבעים (71) / הגדרת ספק סכנה (71) / חילול שבת למניעת סכנה עתידית (72) / חילול שבת ע"פ בקי קצת (72) / חילול שבת לצורך חיי שעה (72) / ספק במציאות אם יש סכנה (72) / נסיעה לבית החולים כשמסופק האם יקבל טיפול מיידי (73) / סילוק פגעים מחשש לסכנה (73) / מלאכות עבור החולה ביום הכיפורים (73)

פרק יא

מכה של חלל

הגדרתה (74) / דינה (74) / ספק מכה של חלל (74) / מכה של חלל הסובלת דיחוי (74)

פרק יב

מחלת נפש

מחלת נפש (75) / מחלת נפש קשה (75) / אדם העלול להזיק לעצמו (75) / אדם המרגיש שהולך למות (76) / התקף פסיכוטי (76) / טראומה (76) / דוגמאות שכיחות (77) / דיכאון (77)

פרק יג

סכנת אבר

הגדרתה (74) / עשיית מלאכות (79) / אחר אכילה ושתייה (79) / נטילת תרופות (80)

פרק יד

שיעורי אכילה ושתייה לחולים שיש בהם סכנה

בירור כמות האכילה הנצרכת לחולה (81) / אכילה בשיעורים (81) / סוג המאכלים (88) / אכילת דברי מתיקה (88) / צירוף מאכלים לשיעור (88) / שריית מאכל במשקה (89) / מאכל שיש בו חללים ריקים (89) / מדידת הנפח (90) / מדידת המאכל ביום כיפור (90) / שיעור

ההמתנה (91) / אכילה בשיעורים על מנת למנוע אכילה עתידית (93) / אכילה רבה בשיעורים עדיפה מאכילת יותר מכשיעור בפעם אחת (94) / האם האכילה חלק משיעור ההמתנה (94) / המתנה באכילה איטית יותר מכדי אכילת פרס (96) / צירוף אכילה ושתייה (96) / שיעור השתייה לחולה (96) / סוג השתייה (96) / אופן מדידת השתייה (96) / צירוף משקים שונים (97) / שהייה בין שתייה לשתייה (97) / הגדרת מאכל ומשקה (98) / תבשיל שיש בו תערובת מזון ומשקה (100) / כשמסופק אם אכילה ושתייה בשיעורים תספיק (100) / אכילת טבל לחולה שיש בו סכנה (100) / הזנה מלאכותית (101)

פרק טו

תפילות וברכות לחולה שיש בו סכנה

תפילה לפני האכילה (102) / ברכה ראשונה על אכילה בשיעורים (102) / ברכת על נטילת ידיים (102) / ברכה אחרונה על אכילה בשיעורים (103) / ברכה אחרונה על שתייה בשיעורים (103) / ברכה אחרונה לאוכל כרגיל (103) / הזכרת מעין המאורע בברכת המזון (104) / הזכרת מעין המאורע בברכת מעין שלוש (104) / ברכה על אכילת איסור במקום סכנה (104) / קידוש ביה"כ (105) / לחם משנה (105) / זימון (105) / ש"ץ ועליה לתורה לאוכל בהיתר ביום כיפור (105) / עליית כהן לדוכן (106) / תפילה וידי לחולה (106) / תקיעת שופר לחולה במוצאי יום"כ (106) / כפרת יום הכיפורים בחולה שאוכל (106)

פרק טז

חולה שאין בו סכנה

הגדרתו (109) / אכילה ושתייה (109) / אכילת מאכל מר (109) / נטילת תרופות (110)

פרק יז

עשיית מלאכה לצורך חולה שאין בו

סכנה עשיית מלאכות עבורו (111) / עשיית מלאכה בשינוי (111) / עשיית מלאכות לצורך יישוב הדעת (111) / מניעת מלאכות בחולי שאינו בהול (111) / למעט באיסורים שלא לצורך (112)

פרק יח

חולה במקצת

הגדרתו (113) / אכילה ושתייה (113) / עשיית מלאכה עבורו (113) / נטילת תרופות (113)

פרק יט

מיחושים

הגדרתם (114) / אכילה ושתייה (114) / נטילת תרופות (113) / עשיית מלאכה (114) / עשיית פעולות למניעת כאבים (115)

פרק כ

מבוגר וזקן

זקן שתש כוחו (116) / מבוגר שאינו מבין בדעתו שיום כיפור היום (116) / זקן העלול להגיע לטירוף הדעת (117)

פרק כא

דיני קטנים ביום הכיפורים

איסור תענית לקטן (118) / נגיעה באוכלין לצורך הקטן (118) / חינוך לשעות (118)

פרק כב

נטילת תרופות

חולה שאין בו סכנה (123) / בריא העלול להגיע לחולי שאין בו סכנה (123) / נטילת תרופות בצורה קבועה (123) / נטילת תרופה מרה (124) / תרופות עם טעם (125) / נטילת התרופה עם מים מרים (125) / הגדרת מים מרים (126) / שינוי זמן נטילת התרופה לקודם ואחר הצום (126) / נטילת פתילה [נר] (126) / זריקות (126) / ויטמינים (127) / חציית הגלולה (127) / המסת הכדור במים (127) / שטיפות רפואיות (128) / חילול יוה"כ לצורך הבאת תרופות (128) / חילול שבת ויוה"כ לצורך רפואה סגולית (128) / ריטאלין (128)

פרק כג

הנחיה בנטילת תרופות

פרק כד

רחיצה ביום הכיפורים

רחיצה או נגיעה במים (133) / נטילת ידיים שחרית (133) / שטיפת פנים (133) / שטיפת הפה (134) / שטיפת הפה לשיכוך כאבים (134) / נטילת ידיים ביציאה מבית הכסא (134)

/ רחיצת פי הטבעת [בידן] (134) / נגיעה במקומות המכוסים (135) / רחיצה מלכלוך (135)
 / רחיצת הידים לצורך טיפול בחולה (135) / רחיצה לשיכוך כאבים (136) / רחיצה לחולה
 שאין בו סכנה (136) / רחצת יולדת (137) / נטילת ידים לחולה האוכל ביוה"כ (137) / ברכה
 על נטילת ידיים (137) / מים אחרונים לאוכל ביוה"כ (137) / נגיעה במאכלים ביו"כ והכנתם
 לקטנים (137) / נטילת ידיים לכוהנים (138) / עדשות מגע (138) / איסור סיכה (138) / סיכה
 לחולה שאין בו סכנה (138) / הפ"ט ביוה"כ (140) / טבילת נשים ביום הכיפורים (140) /
 טבילה לתפילה ביום הכיפורים (140) / טבילת עזרא ביום הכיפורים (140) / הרואה קרי
 ביוה"כ (140)

פרק כה

מעוברות

מעוברת שאינה בסיכון (145) / הכנת הגוף לצום (145) / להימנע ממאמץ (146) / בדיקת
 הריון (146)

פרק כו

מעוברות בסיכון

הגדרתה ודינה (147) / הריחה מאכל ומתאוה לו (147) / הקאות (148) / סחרחורות
 וכאבי ראש (148) / דימום רב (149) / דימום קל (149) / צירים מוקדמים (150) / מעוברת
 מטיפולים (150) / הריון רב עוברים (150) / שמירת הריון (151) / מעוברת שהפילה בעבר
 מחמת הצום (151) / מעוברת שהפילה שלא מחמת הצום (151) / זריקות ביוה"כ (151)
 / המוגלובין נמוך (151) / הפסקה בהרגשת תנועות עובר (152) / הצלת עובר עבור חיי
 שעה (152)

פרק כז

הכנות לקראת הלידה

הכנות לאפשרות שתלד בשבת (153) / דברים שראוי לעשותם לפני שבת (153) / שהייה
 בשבת בקרבת בית החולים (154) / עשיית המלאכות בשינוי (154) / זריקת אפידורל (154)

פרק כח

שלב היציאה לבית החולים

חילול שבת לצורך היולדת (155) / חילול שבת לצורך יישוב דעת היולדת (155) / בחירת

בית חולים (155) / סדר עדיפות עשיית המלאכות בשבת וביה"כ (155) / הרגשות המחייבות נסיעה לביה"ח (156) / דימום שאינו מצריך נסיעה לבית החולים (157) / אכילה ושתיה בזמן הצירים (157) / נסיעה לביה"ח כשמרגישה צירים (158) / ירידת מים (158) / הרגשת לחץ (158) / חולשה (158) / כאבים (136) / אחזזה חבלי לידה (159)

פרק כט

אופן הנסיעה לבית החולים בשבת וביום הכיפורים

עדיפות הנסיעה (160) / נהג גוי (161) / רכב הפרטי (161) / נהיגה בשינוי (162) / נסיעה במונית או ברכב ע"י נהג שומר שבת (162) / בחירת נהג (162) / אמבולנס (163) / נסיעה במונית או ברכב ע"י נהג שאינו שומר שבת (163) / הזמנת רכב בטלפון (163) / נשיאת ניירת וביגוד (163) / נסיעה ולווי היולדת (164)

פרק ל

יולדת

יולדת תוך ג' ימים (165) / אכילה בשיעורים או כדרכה (165) / יולדת משלושה ועד שבעה ימים (166) / יולדת משבעה ימים ואילך (166) / מונים מעת לעת או ימים (166) / שעת הלידה לחישוב הג' ימים (167) / יולדת בניתוח קיסרי (167) / הנחיה ליולדות (167) / שאיבה להקלה על גודש (168) / קשירת חצוצרות בשבת / כיפור תוך כדי ניתוח קיסרי (168) / חילול שבת / יום כיפור עבור זרע בתוך מבחנה (168)

פרק לא

המפלת

המפלת תוך מ' יום (169) / המפלת לאחר מ' יום (169) / חישוב הארבעים יום (169) / המפלת בשבת או ביום הכיפורים (170) / גרידה (170)

פרק לב

מינקת

חיוב הצום למניקות (171) / אכילה נכונה למניקות קודם הצום (171) / מינקת הנחלשת ואינה יכולה להניק (171) / תינוק חולה הצריך לאמו (171) / תינוק פג (172)

מדריך הלכתי רפואי

א

אבלציה [צריבה לבבית] (185) / אוזן (185) / דלקות אוזניים (185) / אולקוס [כיב פפטי. כיב קיבה. כיב בתריסריון] (185) / מחלות אוטואימוניות (187) / אורטופדיה (188) / איידס (188) / אי ספיקת לב (188) / אירוע מוחי (189) / אלצהיימר (190) / אנגינה (191) / אנגינה פקטוריא (191) / אנורקסיה [נרבוזה] (191) / אנטיביוטיקה [תרופה] (192) / אנמיה (192) / אסטמה (194) / אספירין [תרופה] (195) / אפילפסיה [מחלת הנפילה] (195) / אשך (197)

ב

בטן - כאבים (198) / ביוץ [בדיקות] (199) / בלוטת התריס (200) / בעלי חיים - נשיכתן ועקיצתן (201) / ברונכיטיס (203) / ברזל [נטילתו ביוה"כ] (204) / בריחת סידן אוסטאופורוזיס (205)

ג

גלולות גניקולוגיות (207) / דלקת גרון (207)

ד

דיכאון (208) / דילול דם - תרופות (208) / דלקות באיברים פנימיים (208) / דלקת אוזניים [תיכונה] (209) / דלקת חניכיים (210) / דלקת גרון (211) / דלקת לוע [בבליעה] (212) / דלקת פרקים (213) / דלקת ריאות (215) / דלקת שקדים [אנגינה] (216) / דלקת בדרכי השתן (217) / דלקת שלפוחית השתן (219) / דלקת קרום המוח (219) / דלקת בלבלב (220) / דלקת בכיס המרה (221) / דם בשתן [המטוריה] (221)

ה

היפוך קצב לב (222) / המוגלובין (222) / הפרעות קצב (222) / הקאות (223) / הקאת דם (223) / הרעלה (223) / השתלת תומכונים [סטנטים] (224) / התייבשות (224) / התקף לב [אוטם שריר הלב] (226)

ז

זאבת [לופוס] (227) / זונדה (228) / זיהום / מחלות זיהומיות (228) / זיעה קרה (229)

ח

חום (234) / חום נמוך/מכת קור/היפותרמיה (234) / חיורון (235) / חיורון בהריון (236) /
דלקת חניכיים (236) / חתך (236)

ט

טטנוס צפדת, פלצת (238) / טראומה (239) / טרשת נפוצה (239)

כ

כוויות (241) / כולסטרול (242) / כיב פפטי. כיב קיבה. כיב בתריסרון (242) / דלקת
בכיס המרה (243) / כליות (243) / אי ספיקת כליות (243) / אבנים בכליות (244) / כסא
גלגלים (246)

ל

לב (247) / תעוקת לב/חזה/תסמונת תעוקתית אנגינה פקטוריס (247) / קוצב לב (250) /
הפרעות קצב (251) / אבלציה [צריבה לבבית] (253) / היפוך קצב לב (253) / אי ספיקת
לב (254) / התקף לב [אוטם שריר הלב] (255) / השתלת תומכונים [סטנטים] (257) /
דלקת בלב (258) / דלקת לוע [בבליעה] (258) / לחץ דם (258)

מ

מוח [ניתוח] (261) / מחלות מעיים דלקתיות (261) / קרוהן (261) / כוליטיס כיבית (261) /
מחלות נפש (262) / מיגרנה (262) / מיעוך איברים (263) / מכשיר אדים (263) / משחה (264)

נ

ניתוח פנימי (266) / נפיחות (267) / נפילה (268) / נשימה (268)

ס

סחרחורות (269) / סטרואידים (270) / סכרת (270) / המחלה הנוראה [סרטן ר"ל] (276)

ע

עיניים (278) / עלפון (280) / עלפון במעוברת (281) / שאיפת עשן (282)

פ

פטרת העור (283) / פציעה (284) / פריחה (286) / פרכוסים (287) / דלקת פרקים (288)

צ

צהבת (289) / צינתור (290)

ק

קוץ (291) / קוצב לב (291) / קורונה (291) / קטטר (293) / דלקת קרום המוח (294) / דלקת
ריאות (294) / קרישיות דם [קרישיות יתר] (294) / המפוליה [חסר בקרישיות דם] (295)

ר

ראש [כאב] (296) / סחרחורות (297) / רעד (297) / רעלת הריון (297)

ש

שברים (299) / שושנה (300) / שיניים (302) / שלשול (303) / שמן [לרפואה] (303) /
שפעת (304) / דלקת שקדים [אנגינה] (304) / דלקת בדרכי השתן (304) / דם בשתן
[המטוריה] (304) / שלפוחית השתן (305)

ת

תעוקת לב/חזה (306) / תרופות (306)

וזאת למודעי!

ספר זה אינ מטרתו לפסוק הלכה למעשה, אלא לעורר לב
המעייין לשאלות ההלכתיות והרפואיות המתעוררות לקראת
יום הכיפורים, ולדעת מה וכיצד לשאול, ולחקדים השאלה
בפני מורה הוראה מובהק מבעוד מועד.

והשי"ת יצילנו מכל מכשול וטעות ויטהר ליבנו לעובדו באמת.

פרק א

איסור אכילה ושתייה ביום הכיפורים

שיעור האיסור

- א.** אסור מהתורה לאכול ולשתות ביום הכיפורים, ואפילו כל שהוא^א.
- ב.** חיוב כרת על אכילה ביום הכיפורים הוא רק כאשר אוכל במזיד^ב בשיעור ככותבת הגסה^ג, דהיינו תמרה גדולה^ד, והוא מעט פחות מכביצה ויותר מכזית.
- ג.** הטעם שיש חיוב כרת רק משיעור ככותבת הגסה, כיון שבפחות מכך אין דעתו של אדם מתיישבת. וציווי התורה הוא שירגיש מעונה, ופחות מככותבת הגסה אף שאוכל עדיין נחשב כמעונה^ה. [ופשוט שיש איסור אכילה בכל שהוא, שחצי שיעור אסור מן התורה].
- ד.** שיעור ככותבת הגסה שווה לכל אדם, דקים להו לחכמים, דבשעור זה מתיישבת דעת כל אדם מעט או הרבה^ו.

אכילת איסור

- ה.** איסור אכילה ביום הכיפורים הוא בכל דבר הראוי למאכל, בין מאכל מותר ובין מאכל האסור באכילה, אלא שבאכילת איסור מלבד חיוב כרת עובר גם על לאו של אכילת איסור^ז.

א. בגמ' (יומא עג:) נחלקו רבי יוחנן וריש לקיש, האם חצי שיעור אסור מן התורה. והלכה כרבי יוחנן שחצי שיעור אסור מן התורה. וכן פסק השו"ע (סימן תריב סעיף ה), הא דבעינן שיעור, היינו לחיוב כרת או חטאת, אבל איסורא איכא בכל שהוא.

ב. שו"ע (סימן תרי"ב סעיף א).

ג. הרמב"ם (פירוש המשניות יומא פרק ח). כה"ח (ס"ק ב).

ד. משנה (יומא עג). שו"ע (סימן תרי"ב סעיף א). מ"ב (ס"ק א).

ה. מסקנת הגמרא ביומא (פ:) וכ"פ השו"ע (סימן תריב סעיף א) והמ"ב (ס"ק ג).

ו. לעניין חיוב כרת ביומא^ז אין נפק"מ מה האדם אוכל, וכל שאוכל שיעור ככותבת, אף מאכל

הכנת הגוף לצום

ג. יש לתכנן נכון את סדר האכילה והשתיה קודם ערב יום הכיפורים, כדי שיוכל לעבור את הצום בשלום. ולכן, כשבוע לפני הצום, יש להגביר את התזונה ולאכול ולשתות מאכלים ומשקים המחזקים את הגוף^ה.

ד. אנשים הנחלשים בצום, כגון: מבוגרים וזקנים, מעוברות ומניקות, צריכים להקפיד יותר על מצות אכילה בערב יום הכיפורים, מחמת חולשתם^י.

סוגי המאכלים המומלצים

ה. בערב יום הכיפורים, יש לאכול דברים המחזקים את הגוף ומספקים אנרגיה, כגון: תמרים, שקדים, ענבים (סוכר ענבים), אבטיח (בוזלים) וכדו' [לאדם ללא סכרת כל שהיא, או נטייה לכך].

ו. אין לאכול יתר על המידה בערב יום כיפור, אלא לאכול בצורה מאוזנת.

ז. רצוי להימנע ממאכלים מלוחים, חריפים, מטוגנים, כבושים, משומרים ומתובלים יתר על המידה, משום שאינם מאפשרים לגוף לשמר את הנוזלים^י.

^{יז} אות טו). או משום שמא יבריא עד למחר ויתחייב בתענית ונמצא שלא הכין את עצמו. שדי חמד (מערכת יום הכיפורים סימן א אות ג). או משום שאם לא יאכל יתכן שיתגבר חוליו ויצטרך לאכול יותר מכדי צרכו. (חוט שני פרק א ס"ק א).

חולה שהאוכל יזיק לו, אסור לו לאכול בערב יום הכיפורים. כ"כ רע"א (תשובה טז) על אודות ביתו החולנית, שכל אוכל מזיק לה, חלילה לה לאכול, ולא תאכל שום דבר עודף על מה שרגילה בו בכל יום. ולדעת רבינו יונה, אכילת עיוה"כ דומה לסעודת שבת ויו"ט, שאם הסעודה תגרום לו לבחילות וכאבים, אין בזה מצוה. והביא דבריהם הגר"י זילברשטיין שליט"א בספרו שבת שבתון (עמ' קיב).

ה. ספר שבת שבתון (עמ' קיז).

ו. בשו"ת כתב סופר (או"ח סימן קיב) כתב שנשים יותר חייבות במצוה זו של אכילה בתשיעי, ע"פ מש"כ הטור (סי' תרד) שטעם מצות אכילה בערב יוה"כ הוא מאהבת ה"ת שלא יזיק להם התענית. וכיון דמשום הכי הוא, ודאי מסתבר שנשים מחויבות ג"כ, וכי אינן צריכות כח להתענות, אדרבה הן תשושות כח יותר מהאנשים. והוכיח שכן דעת מהרי"ל (מנהגים הל' עיו"כ אות ט). ע"ש. וה"ה לחלשים ועוברות ומניקות.

ז. כתב השו"ע (סימן תרח סעיף ד), בערב יום הכיפורים אין לו לאכול אלא מאכלים קלים להתעכל,

פרק ה

חובת בירור המצב הרפואי וההלכתי

חובת הבירור

א. חולה בכל מצב שהוא, בין שנשקפת סכנה לחייו ובין שאינו בסכנה, ואף חולה במחלה קלה או חולפת, וכן הסובל ממיחושים או שאינו חש בטוב, וכן הנוטלים תרופות, בין קבועות ובין זמניות, וכן מעוברות או יולדות, צריכים לברר ביסודיות אצל הרופא המטפל וכן אצל מורה הוראה מובהק, כיצד עליהם לנהוג ביוה"כ בנושאים שונים הנובעים ממצבם הרפואי, כגון: אכילה או שתיה במהלך הצום, שיעורי האכילה והשתיה המותרים להם, מרכיבי התזונה ההכרחיים במצבם, נטילת תרופות שונות ודרכי הנטילה, שימוש מכשירים הנצרכים להם, הליכתם לבית הכנסת וכדומה^א.

ב. אין להקל ראש בשום כאב או מיחוש שהחולה מרגיש, שכן לעיתים הכאבים שחש החולה מצריכים בירור רפואי מחדש לזיהום וכדומה, וכל שכן שאסור להקל במחלה עצמה, ואפילו נחשבת לקלה, שכן לעיתים מחלה זו מוגדרת בהלכה כמסוכנת.

חובת הבירור בכל שנה מחדש

ג. אין לחולה להסתמך על תשובה או יעוץ שקיבל בשנה שעברה, אפילו שלא השתנה מצבו מהשנה החולפת, אלא בכל שנה עליו לברר מחדש את מצבו ביסודיות כפי שיבואר להלן, כיון שהרב והרופא מתייחסים לנתונים נוספים בתשובתם ובפסיקתם, כגון הגיל, מצבו הנפשי וכדומה, ויתכן שאלו השתנו מהשנה החולפת.

הוצאת ממון לצורך בירור רפואי

ד. חובה לעשות כל מאמץ ואף להוציא ממון, על מנת לשאול ולדרוש

^א שדי חמד (מערכת יוה"כ סימן ג). וצריך לדעת במדויק את כמויות האכילה הנדרשות, דכל שאוכל יותר ממה שצריך לרפואתו, יש בו איסור. וכ"כ הבה"ל (סימן תריח סעיף ז ד"ה ואם) בשם תשובת בנין ציון.

באכילה, כגון לאחר ניתוח שהאכילה עלולה לגרום למוות, או שסוג המאכל שהחולה מבקש עלול להזיק לו, אין שומעים לחולה^ו.

חולה האומר שאינו צריך לאכול

ז. חולה האומר שאינו צריך לאכול, והרופא אומר שצריך לאכול, שומעין לרופא, שמא החולה חלש ואינו מודע למצבו האמיתי^ז.

אדם שנחלש מאוד ואין מידע רפואי אודותיו

ח. אדם שנחלש מאוד עד שנראה לכל הסובבים שיש סיכון אם לא יאכל, מאכילים אותו^ח משום ספק בפשות^ט.

ט. אדם שאינו מרגיש טוב כבר מספר שבועות, ולפעמים נאלץ לנוח באמצע היום, וערך בדיקות ועדיין לא הגיעו תשובות, אם ירגיש שוב חולשה כזאת במהלך יוה"כ, ישתה משקה מזין בשיעורים, וישכב במקום מאוורר^י.

הריח מאכל ונשתנו פניו

י. אדם בריא שהריח מאכל ונשתנו פניו, או שאחזו בולמוס, דינו כמסוכן ומאכילין אותו ממנו עד שתתישב דעתו^{יא}.

יא. לאחר שנתיישרה דעתו חייב להמשיך לצום, ואין אומרים כיון שהותר מקצת היום באכילה הותר כולו^{יב}.

ראיית שחור בעיניים ושינוי מראה הפנים

יב. הרואה שחור בעיניים, או שהשתנה מראה פניו, מאכילים אותו מיד ללא שיעורים עד שישוב לאיתנו^{יג}.

ו. ערוך השולחן (סימן תריח סעיף ו). ושו"ת שבט הלוי (חלק ח סימן עד)

ז. שו"ע (סימן תריח סעיף א). מ"ב (ס"ק ג).

ח. הרמ"א (סימן תריח סעיף ו) עפ"י האיסור והיתר הארוך.

ט. מ"ב (סימן תריח ס"ק טז).

י. שבת שבתון (עמ' צח) מהטעם, שיש לו ספק מחלה פנימית, והרי זה ספק פיקוח נפש.

יא. שו"ע (סימן תריח סעיף ט) ומ"ב (ס"ק כו).

יב. מ"ב (סימן תריח ס"ק ז).

יג. לגבי הסימן של שנוי פניו כ"כ באגרות משה (או"ח ח"ד סימן קכא).

פרק יב מחלת נפש

מחלת נפש

א. מחלות נפש, מוגדרות בהלכה כחולה שיש בו סכנה^א. [הדברים נאמרים בתור כלל, על מנת שלא יקלו במחלה אף שהגוף נראה בריא. אך הלכה למעשה, יש לשאול רב ורופא בכל מקרה לגופו].

ב. הנוטלים תרופות פסיכיאטריות לדיכאון עמוק, יש ליטלן אף ביוה"כ^ב.

מחלת נפש קשה

ג. חולה במחלת נפש קשה המהווה סכנה לעצמו או לשלום הציבור, הרי הוא כחולה שיש בו סכנה, גם אם ע"י נטילת תרופות מצבו מאוזן. ואוכל כדרכו ביום הכיפורים, אפילו אם לדעת הרופא הצום לא יזיק לו^ג.

אדם העלול להזיק לעצמו

ד. אדם המגלה סימנים שעלול להזיק לעצמו, יש לעשות כל הניתן על מנת למנוע זאת ממנו, אף אם הדבר כרוך בעשיית איסורים דאורייתא או באמצעות אכילה ושתייה^ד.

ה. מחלות נפש, כגון: סכיזופרניה, מאניה דיפרסיה, דיכאון עמוק, משבר נפשי וכדו', כל שנחשב לעמוק [80% נכות נפשית] או שאינו מאוזן, או שיש חשש לשלומו או למשפחתו, אוכל ושותה כרגילה^ה.

א.

ב.

ג. ציץ אליעזר (חלק ד סימן יג). מרן בעל שבט הלוי זיע"א. ספר שבת שבתון (עמ' צט).

ד. אורחות חיים (סימן שכח סעיף יט). אג"מ (או"ח חלק א סימן קכז). לב אברהם (הרב א. סופר עמ' 82). ספר שבת שבתון (עמ' צט).

ה. (חוברת הנחיות למו"צ ביוה"כ).

המתנה באכילה איטית יותר מכדי אכילת פרס

כא. אדם האוכל לאט מאוד, ע"י שמפורר את האוכל לפירורים קטנים, כגון מבוגר שקשה עליו האכילה, ואכילתו אורכת יותר משיעור כדי אכילת פרס, יכול מיד בסיימו את הארוחה, לאכול אכילה נוספת, כיון שכבר המתין באכילתו יותר מהשיעור. היתר זה הוא גם לבני אשכנז^{לג}.

צירוף אכילה ושתייה

כב. אכילה ושתייה אינם מצטרפים לשיעור. ולכן, יכול החולה לאכול ולשתות ללא המתנה ביניהם^{לד}.

שיעור השתייה לחולה

כג. חולה הצריך לשתות בשיעורים, עליו לשתות עד שיעור של ארבעים מ"ל^{לה}.

סוג השתייה

כד. חולה הנצרך לשתות, מותר לשתות כל משקה המזין, ולא דוקא מים. ואף רצוי לשתות משקה עם קלוריות לחזקו^{לו}.

אופן מדידת השתייה

כה. ראוי למדוד ולהכין את שיעור המשקים קודם יוה"כ^{לב} בכלי מדידה שונים:

לג. מ"ב (סימן תריב ס"ק ו).

לד. גמ' יומא (פא). הטעם הוא, כיון שרק אכילה כשיעור מיישבת דעתו של אדם. אך בצירוף של אכילה ושתייה, אין יישוב דעת באכילה זו, ועדיין הוא כמעונה. וכן פסק השו"ע (סימן תרי"ב סעיף ב). והמ"ב (ס"ק ה).

אכילה ושתייה בבת אחת: משמע מהגרש"ז אויערבך (שש"כ הישן פרק לט הערה פו) עדיפות שלא להכניס לפיו מאכל ומשקה ביחד, כדי שלא יצטרף המשקה למאכל, אלא יאכלם בזה אחר זה. **לה.** משיעור זה ואילך, מתחייב בכרת, כיון שהוא רוב רביעית ומיישב דעתו של אדם. עיין (בפרק ד סעיף הערה ??) שם ביארנו את מקורות הדין.

לו. הסכמת הפוסקים. וכ"כ הלב אברהם (הרב א. סופר עמ' 186 בשם הגרש"ז אויערבך זצ"ל).

לז. לכתחילה יש למדוד לפני יו"כ, ובדיעבד מותר למדוד גם ביוה"כ כמובא לקמן בהלכה_ע"פ המבואר בש"ע (או"ח סימן שו סעיף ז) ובמ"ב (ס"ק לו).

הגדרת מים מרים

ח. מים מרים היינו שמעורב בהם דבר מר ואין דרך הבריאים לשתותם, כגון מים שהניחו בהם תמצית תה במשך למעלה משעה וספגו היטב את טעם התה^ט.

שינוי זמן נטילת התרופה לקודם ואחר הצום

ט. תרופה הניטלת פעם ביום, יש לברר עם הרופא האם אפשר ליטלה קודם הצום ומיד אחר יצאתו.

נטילת פתילה [נר]

י. טוב לבקש מהרופא להחליף את הגלולות או הטיפות בפתילות, אם קיימת אפשרות לכך^י.

זריקות

יא. אדם הנצרך לקבל זריקות ביוה"כ עפ"י הנחיית רופא, מותר לו לקחתן [עיינן בהערה]^{יא}.

יב. זריקות הניתנות תוך הוריד, יש לבדוק, האם ניתן ליטלן לפני הצום ולאחריו. אך אם אין אפשרות לעשות כן, או שזה משבש לו

ט. עפ"י הפוסקים הנ"ל (בהערה 144). ובהגדרת מים המרים, כתב הגאון רבי יצחק זילברשטיין בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל, דנראה דמספיק שירגיש טעם המרירות, ולא צריך שיהיה מר עד כדי כך שיקוץ בשתינו, מאחר וכאשר הטעם המר מורגש היטב, הוי אכילה שלא כדרכה ופטור עליה (שבת שבתון סעיף פה). והוסיף שם את דעתו, דההגדרה דבר מר, צריך שיהיה הטעם מר כל כך, עד שכל אדם ימנע מלשתות מים אלו. וכן דעת האור לציון (חלק ב פרק טו תשובה ז בביאורים) דמים המרים, הם באופן שאינם ראויים לשתיה לרוב בני אדם מחמת מרירותם.

תמצית תה חזק כנ"ל נחשבת למים המרים. כן כתב האור לציון (חלק ג פרק כט תשובה יא).

י. הליכות שלמה (עמוד סט). שש"כ (פרק לט סעיף ח). וכ"כ בספר שבת שבתון (עמ' רכח), והטעם דאין דרך אכילה בכך. וע"ע שם.

יא. יש לחלק בין סוגי הזריקות: זריקות תת עוריות וזריקות הניתנות דרך השריר (הניתנות לתרופות הנספגות לאט) שמותרות לגמרי, כיון שאינן מוציאות דם. כ"כ שו"ת תשובה מאהבה חלק א (סימן קלד, קלה). שו"ת ציץ אליעזר חלק ח (סימן טו פרק יד). אור לציון חלק ב (פרק לו תשובה כ). ויש זריקות הניתנות תוך הוריד (ניתנות לתרופות הצריכות להיספג במהירות) שיש

פרק כג
הנחיה בנטילת תרופות

א. באופן כללי נטילת תרופות צריכה להיות ברצף. מטרת התרופה לטפל בבעיה, ופעילותה בנויה על החומר הפעיל המתערב במערכת הדם וממלא את החסר הקיים, או מסלק את החומרים הפסולים. פעמים שדילוג יום אחד בנטילת התרופה אינו משמעותי, ופעמים שגורם להעצמת הבעיה, עקב שיבוש המערכות ואי סדר של מתן הפקודות בגוף.

ב. ישנם תרופות שחייבים ליטלן ברצף, והפסקת נטילת התרופה משביתה את כל תהליך הריפוי.

ג. ישנם תרופות שאמנם חייבים ליטלן ברצף, אך ניתן לדחות או להקדים את זמן נטילתם. כגון: להקדים את נטילת התרופה של הלילה לסעודה המפסקת, ולאחר את התרופה של היום לצאת הצום.

ד. תרופות הניטלות פעם ביום, ניתן לקחת לפני הצום ולאחריו, בתנאי שלא קיימת הוראה מפורשת אחרת.

ה. תרופות הניטלות מספר פעמים ביום, יש ליטלן על פי ההוראות.

ו. ישנם תרופות שאסור להקדימם או לאחרם וחייב ליטלן בשעה מדויקת, כדי לשמור על רצף האיזון.

ז. ישנם תרופות שחייבים ליטלן לאחר האכילה. נטילתן על קיבה ריקה גורמת לתופעות לוואי קשות ולחסר בספיגה. וישנם תרופות שניתן ליטלן על קיבה ריקה.

ח. ישנם תרופות שנטילתם עם מזון מפחיתה את ספיגתם וצריכים ליטלן בדוקא על קיבה ריקה.

ט. ישנם תרופות המחייבות שתייה מרובה עם נטילתן, על מנת לדלל את הדם ולגרום לספיגה מלאה. וישנם שנספגות היטב גם ללא שתיה.

נגיעה במקומות המכוסים

יא. הנוגע במקומות המכוסים, אפילו נגע באצבע אחת, נוטל את כל היד עד סוף קשרי אצבעותיו^{יב}.

רחיצה מלכלוך

יב. אם היו ידיו או רגליו או שאר גופו מלוכלכים בטיט או בצואה או שנטף דם מחוטמו, מותר לרחצם, שלא אסרו אלא רחיצה של תענוג^{יג}.

יג. כשרוחץ מקום המלוכלך, צריך להיזהר שלא ירחץ אלא מקום המטונף^{יד}.

יד. כשנצרך לרחוץ מקום הלכלוך, עליו לכוון שאינו להנאת הרחיצה אלא להעביר הלכלוך מעליו^{טו}.

טו. אם רוב גופו התלכלך וטורח עבורו לשטוף אבר אבר, יכול לשטוף כל גופו במים פעם אחת ויכוון להוצאת הלכלוך בלבד ולא לשם תענוג^{טז}.

טז. אשה הרגילה לרחוץ או"מ בימי ראייתה, מותרת לרחוץ מעט, שאין זו רחיצה של תענוג אלא להעביר הלכלוך^{יז}.

רחיצת הידים לצורך טיפול בחולה

יז. המטפל בחולה, מותר לו לרחוץ את ידיו, כדי שלא יזיק לחולה [משום הגיינה] וכן כדי שלא ינזק ממנו^{יח}.

יב. מ"ב (סימן תריג ס"ק ו).

יג. כן לשון השו"ע (סימן תריג סעיף א).

יד. מ"ב (סימן תריג ס"ק א). [כיון שישנה מח' ראשונים, באיזה אופן אסרה התורה את הרחיצה: לדעת היראים, רק ברוב גופו, הרחיצה אסורה מן התורה. אך לדעת הר"ן, אף במיעוט, אסור לרחוץ מן התורה].

טו. רמ"א (סימן תריג סעיף ב). מ"ב (ס"ק א).

טז. מ"ב (סימן תריג ס"ק א). כה"ח (שם ס"ק ה).

יז. מ"ב (סימן תריג ס"ק לא).

יח. הגר"נ קרליץ בחוט שני (יו"כ עמ' קלג) עפ"י השו"ע הנ"ל.

ח. מעוברת המרגישה תחילת עלפון, או אפילו רק רואה שחור בעיניים, או עיגולים מרצדים וכדו', עליה לשתות מיד ככל הנצרך.

דימום רב

ט. מעוברת המדממת הרבה, נחשב כדבר העלול לסכן אותה ואת העובר. ויש לה לשתות מיד ופעמים אף לאכול. ועליה להגיע בדחיפות לבית החולים.

דימום קל

י. בדימום קל, יש לחלק בין מצבים שונים:

מצבים שיכולה להמשיך לצום:

- ❖ דימום שרגילה לראותו בהריון, וכבר בדקה עצמה מספר פעמים בדימום כזה, ונאמר לה שזה תקין.
- ❖ דימום קל מאוד [כגון נקודות קטנות וכדו'].
- ❖ מעוברת פחות משבוע 20 להריונה, בדימום קל^{יא} [ראייה קצת בקינוח וכדו'].
- ❖ באופנים אלו, אין מקום לדאגה, ועליה להמשיך לצום, ואין כל חשש סכנה בדימום כזה. אך תקפיד על מנוחה, שהיא מסייעת לעצירת הדימום.

מצב המצריך נסיעה לביה"ח:

- ❖ מעוברת, החל מהשבוע ה-20 להריונה, הרואה דימום קל, [ובפרט שאינה רגילה אליו] עליה לנסוע לביה"ח, יתכן שמדובר בשליית פתח^{יב}.

י. חוט שני (יום כיפור עמ' קסו) לבדוק במקור! יתכן שמדובר בהיפרדות שליה. היפרדות שליה הינה מצב שבה השליה [המזינה את התינוק, נפרדת משק ההריון. היפרדות המגיעה לרמה של 10, משמעותה הפלה מיידי. היפרדות נמוכות, גורמות לדימום. יש להקפיד על מנוחה, שהיא מסייעת לעצירת הדימום וגורמת להשקטת ההיפרדות.

יא. ספר פוע"ה (חלק ג עמ' נח).

יב. הרב אבישי בא גד שליט"א [יו"ר ועד ההלכה ארגון הצלה פ"ת].

י. רצוי שלא לאכול בזמן הצירים, כיון שזה מכביד על הלידה. ואם מרגישה תחושת רעב, תשתה משקה המזין את הגוף [כגון חלב או מיץ ענבים].

נסיעה לביה"ח כשמרגישה צירים

יא. אשה המכירה את עצמה ואת לידותיה, ויודעת להרגיש ע"פ הלידות הקודמות באיזה שלב בהרגשת הצירים עליה לנסוע לבית החולים, תנהג לפי שיקול דעתה. ואם מסופקת, מוטב שתקדים לנסוע לבית החולים מאשר הסיכון ללדת בבית או בדרך.

יב. אשה המרגישה צירים כל עשרים דקות בלידה ראשונה, או בין עשר דקות לרבע שעה מלידה שניה ומעלה, עליה לנסוע לבית החולים. בצירי לידה כל ציר נמשך כשלושים שניות.

ירידת מים

יג. ירידת מים היא סימן מובהק לתחילת הלידה ויש לשתות ככל הצורך.^א
יד. לאחר ירידת מים יש לנסוע לבית החולים.^ב

הרגשת לחץ

טו. מעוברת המרגישה הרגשת לחץ כלפי מטה, או תחושה שהעובר רוצה לצאת, עליה לנסוע מיד לבית החולים^א באמבולנס ולא ברכב פרטי.^ב

חולשה

טז. מעוברת המרגישה חולשה רבה לקראת הלידה, עליה לשתות

הגרמ"ש קליין שליט"א במכתב למו"צ (אלול תשעו סעיף ו): "בזמנינו הרופאים מונים את השבועות מיום הוסת. אמנם מיום הטבילה 271 יום, הוא מעל 38 שבועות. ויותר מ-40 שבועות מהווסת".

יא. הליכות שלמה (י"כ פרק ו דבר הלכה אות ד) ועוד טעם כתב, שבירידת מים ישנו חשש לזיהום.

יב. תורת היולדת (תחילת פרק ג). מדובר על ירידת מים בכמות גדולה ולא טיפות בודדות.

יג. תורת היולדת (תחילת פרק ג).

יד. הרב אבישי בא גד שליט"א [י"ר ועד ההלכה ארגון הצלה פ"ת].

מנוחה, תפילות, שמירה על הילדים וכו', נכונות ותקפות אף ליולדת תוך שלושים יום ללידתה^{יא}.

שאיבה להקלה על גודש

ט. מניקה שיש לה ריבוי חלב [גודש] ומצירה, אף שאינה נופלת למשכב מחמת כך, ואף שאין כל גופה חולה מכך, כל שזה מצירה, מותר לה בעת הצורך, לחלוב את חלבה ביד או במשאבה ידנית לתוך כלי שיש בו סבון או חומר אחר, וובשעה שהיא חולבת, החלב הולך לאיבוד^{יב}.

י. באופן שיש לה דלקת במקום, חייבת לשאוב ונחשבת למסוכנת. הסימנים החיצוניים לדלקת הם: חום, אדמימות, וכאבים וגם באופו זה, תשאב את החלב לאיבוד וכנ"ל^{יג}.

קשירת חצוצרות בשבת / כיפור תוך כדי ניתוח קיסרי

יא. אשה שקבלה היתר לביצוע קשירת חצוצרות, וכידוע שדבר זה נעשה באמצעות ניתוח, מותר לנצל ניתוח זה גם כדי לבצע קשירת חצוצרות ובכך לחסוך ממנה ניתוח נוסף ומיותר בימות החול, כיון שמותר לחלל שבת כדי למנוע סכנה שתהיה בימות החול^{יד}.

חילול שבת ויום כיפור עבור זרע בתוך מבחנה

יב. מבחנה שעדיין לא הוכנסה תכולתה לגוף האם, ורק נשמר ונבדק במבחנה, אין מחללין שבת או יוה"כ עבורו, ואין דינו כמעוברת פחות ממ' יום ששם כבר נוצר העובר בגופה^{טו}.

זצוק"ל, דמאחר והביאור הלכה סיים 'ולמעשה צ"ע', יש להקל, כיון שהוא ספק פיקוח נפש. וכ"כ בשמירת שבת כהלכתה (פרק לט סעיף יא).

יא. פשוט. כיון שדינה כחולה שאין בו סכנה. ומש"כ לגבי התפילות בבית, כ"כ השש"כ (פרק לט סעיף יז וסעיף כח ובהערה צד).

יב. שו"ע (סימן של סעיף ח) ומ"ב (ס"ק לב). עיין בספר חזון עובדיה (שבת חלק ג עמ' שדמ-שמה) שכתב, שאם רוצה לחלוב לתוך כלי, הנכון הוא, שתקדים לשים בתוכו מי סבון וכיוצ"ב, באופן שהחלב נפסל בשעה שהיא שואבת, ולא תחלוב לכלי ריק, אע"פ שיש בדעתה לשפוך החלב לאיבוד.

יג. הרב אבישי בא גד שליט"א [יור ועד ההלכה ארגון הצלה פ"ת].

יד. תורת היולדת (פרק לד סעיף יז).

טו. שו"ת שבה"ל (ח"ה סי' מז).

מדריך הלכתי רפואי

למחלות תרופות ומצבים שונים
כולל פידוט תיאורם הרפואי והוראתם ההלכתית

בשילוב האדוותיהם המחכימות של:

הרב אבישי בא גר שליט"א [יו"ר ועד ההלכה ארגון הצלה פ"ת]

וד"ר אוריאל לוינגר הי"ו [מנהל מח' פנימית ביה"ח לניאדר]

אסטמה

Asthma

תיאור

אסטמה הינה מחלת ריאות חסימתית כרונית, המאופיינת בתהליך דלקתי ובחסימת דרכי האוויר.

עיקר הבעיה של החולים היא, שאינם יכולים לשחרר את האוויר המכונס בריאותיהם, וזה גורם להעמדת האוויר ללא יכולת להחליפו, דבר הגורם לחוסר אוורור מספק לריאות. הצטברות האוויר וחוסר האוורור הנצרך, גורם בהמשך לזיהומים וקוצר נשימה.

הדלקת בדרכי הנשימה, מגרה את השרירים שסביב דרכי הנשימה וגורמת להם להתכווץ. דרכי הנשימה נעשים צרים מהרגיל. מצב זה גורם לקוצר נשימה ולצפצופים נשימתיים. כמו כן, הדלקת גורמת לרירית של דרכי הנשימה, לייצר עודף ליחה [הפרשה צמיגית] הגורמת לשיעול ולחסימה נוספת של מעברי הנשימה.

חסימת האוויר, הינה על פי רוב התקפית, המשתנה לפי גורמי הסיכון השונים ומצב בריאות החולה.

גורמי סיכון

ההתקפים נגרמים בדרך כלל עקב אלרגיה, כגון זיהום אוויר, אבק הבית וכדו', או נטייה גנטית לפתח אלרגיות, ובשילוב גורם תורשתי [ככל שישנם בני בית חולים באסטמה, כן גדל הסיכוי לחלות בו].

גורם נוסף הינו, דלקת בדרכי הנשימה. וירוסים מסויימים, הגורמים לזיהום דרכי הנשימה, בעיקר בגיל ילדות, או חשיפה לזיהומים, לחיידקים, לחומר כימי ולזיהום אוויר, אף בגיל מאוחר יותר, עלולים לגרום למחלת האסטמה. וכן מסיבות שאינן ידועות. [גורמי הסיכון, הם אחד או יותר מהרשימה המובאת, ולא בכללותם].

תסמינים

האסטמה כוללת, תסמינים נשימתיים הכוללים צפצופים, קוצר נשימה, לחץ בחזה ושיעול.
תסמינים אלו, משתנים לאורך הזמן בעוצמתם ותפקודם.
בין התקף להתקף, החולה מתפקד כרגיל.
במקרים קשים, יחוש החולה בשיעול בלתי פוסק, קושי בעת דיבור, ונשימה מהירה ומאומצת.

הוראת הלכה

- א.** בחולי האסטמה, יש מצבים שונים. כל מקרה לגופו. על החולה לפנות לרופא המטפל קודם יום הכיפורים, לברר את מצבו ואת ההנחיות הרפואיות.
- ב.** חולה אסטמה, שלא בזמן ההתקף, נחשב לחולה שאין בו סכנה²³.
- ג.** ישנם עוד מקרי אסטמה קלים, באופן שהאסטמה נגרמת ע"י גורם חיצוני כגון תרופה או מאכל מסוים ובמקרה זה, לאחר הפסקת הגורם המזיק, החולה אינו זקוק לתרופות או משאף, ויכול לצום²⁴.
- ד.** ישנם מצבים קשים יותר, המחשיבים את החולה למסוכן²⁵ ויש אף מקרי תמותה כל שנה מחולי האסטמה, בעקבות התקף חריף של המחלה. כאמור, כל מקרה מצריך שאלת רופא ומורה הוראה.
- ה.** חולה אסטמה, חייב ליטול את התרופות ביוה"כ במינון שנקבע²⁶. [בד"כ ניתנים תרופות סטרואידים, ויש ליטלם עם אוכל, בשיעורים]²⁷.
- ו.** במידה ונוטל תרופות [סטרואידים], עליו לשתות עם התרופה, מים המרים, פחות מכשיעור²⁸.

²³. חוט שני (שבת חלק ד עמ' רג).

²⁴. ד"ר אוריאל לוינגר הי"ו.

²⁵. שו"ת שבט הלוי (חלק ג סימן צג).

²⁶. מרן בעל שבט הלוי זיע"א (חוברת הנחיה למוצי"ם ביוה"כ).

²⁷. ד"ר אוריאל לוינגר הי"ו.

²⁸. מרן בעל שבט הלוי זיע"א (חוברת הנחיה למוצי"ם ביוה"כ).

אינו מעכב. וטיפול לפני הצום ולאחריו [וה"ה לשאר הוויטמינים B12, ויטמין D, וכו'].

Osteoporosis

בריחת סידן אוסטאופורוזיס

תיאור

סידן הוא המינרל השכיח ביותר מבין כל המינרלים שבגופנו. הוא מהווה מרכיב חיוני וחשוב בשלד שבגופנו. כמו כן, תפקיד חשוב יש לו, בכל הנוגע לפעילות התקינה של מערכות שונות בגוף, כגון, השרירים, העצבים והלב.

בריחת סידן הינה תופעה, שבה מתחיל תהליך מואץ של פירוק העצמות ומוביל לדלדול מסת העצם. מצב זה מוביל למחלת האוסטאופורוזיס, בה רקמת העצם מאבדת מצפיפותה ודופן העצם מאבד מחוזקו. מצב זה גורם, לחולשת העצמות ולגרימה שכל נפילה קטנה, עלולה להסתיים בשברים או נכות ר"ל.

גורמי סיכון

תורשה של בן משפחה אחד לפחות שסובל מאוסטאופורוזיס. שימוש ממושך בתרופות סטרואידים וכדו'. אי צריכה של מוצרי סידן שנים רבות ובפרט בקרב הנשים. חוסר פעילות גופנית. [גורמי הסיכון, הם אחד או יותר מהרשימה המובאת, ולא בכללותם].

תסמינים

תסמיני בריחת הסידן הם: חולשה של העצמות, השיניים והציפורניים. נטייה לשברים. כאבי גב. נשירת שיער. נדודי שינה. [גורמי הסיכון, הם אחד או יותר מהרשימה המובאת, ולא בכללותם].

הוראת הלכה

א. במצבי אוסטאופורוזיס קשים ובריחת סידן מסוכנת, יש להתייעץ

דלקת שלפוחית השתן⁷⁵

אצל גברים, זו מחלה קשה יותר. השתיה חובה.
אצל נשים, בד"כ המחלה קלה יותר. הטיפול הוא אנטיביוטי ונוזלים. שתיה לשיעורין.

Meningitis**דלקת קרום המוח****תיאור**

דלקת קרום המוח, היא מחלה דלקתית של הקרומים הרכים העוטפים את המוח.
המחלה נגרמת ע"י זיהום חיידקי או וירלי. בזיהום חיידקי, זו מחלה קשה ולעיתים קטלנית. והטיפול הוא באנטיביוטיקה. במחלה וירלית, המחלה בד"כ, חולפת מעצמה.

גורמי סיכון

מחלה זו נפוצה בעיקר בקרב תינוקות, בני נוער צעירים, קשישים, החולים במחלות כרוניות, וכל מי שמערכת החיסון שלו ירודה. [גורמי הסיכון, הם אחד או יותר מהרשימה המובאת, ולא בכללותם].

תסמינים

חום פתאומי גבוה, בחילות והקאות, בלבול וחוסר התמצאות, אדישות וחוסר תגובה לגירויים, כאב ראש מתמשך עם קושי בעורף (קושי להורדת הסנטר).

הוראת הלכה

א. מחלה זו נחשבת למחלה שיש בה סכנה⁷⁶ ויש לפנות לביה"ח בהקדם⁷⁷.

⁷⁵. עפ"י ד"ר ר' אוריאל לוינגר הי"ו.

⁷⁶. אורחות שבת (חלק ב עמ' רמ אות סד במקורות).

⁷⁷. ד"ר ר' אוריאל לוינגר הי"ו.

ג. יש לברר עפ"י הנחיית רופא, האם צריך גם לאכול.

Kidney Stones

אבנים בכליות

תיאור

הכליות מהווים סינון לשתן. מהם יוצא צינור לכיוון כיס השתן. הבעיה באבנים בכליות היא, שהאבן תחסום את השופכה ותגרום נזק לכליה. המים גורמים לאבן לנוע, ולא לחסום את השופכה.

גורמי סיכון

גורמי הבעיה: גנטיקה. נטייה לייצר אבנים [בדרך כלל נטייה משפחתית]. חסר או עודף של מינרל בדם או בשתן [חסר זה עלול לייצר אבנים]. זיהומים חוזרים בדרכי השתן. נוכחות גוף זר בגוף [תפרים ישנים]. ניתוחי כליה. מיעוט שתיה. בעיות ספיגה במעי [ניתוח מעיים, קוליטיס, קרוהן]. 'כליה אקטופית' [עובר, שהכליה לא התמקמה במקום המיועד לה]. [גורמי הסיכון, הם אחד או יותר מהרשימה המובאת, ולא בכללותם].

הוראת הלכה

- א.** באבנים קטנות הגורמות לכאבים, יש לשתות לשיעורים כמות של 1.5-2 ליטר ביום, כיוון שהם עלולות לחסום ויותר בעייתיות¹²¹.
- ב.** באבנים גדולות שאינן גורמות כאב, אין בעיה, כיוון שהם שחות במקום ואינם חוסמות, וניתן לצום¹²².
- ג.** אבנים בכליות שאינם כואבות (כגון שנמצאו בבדיקת סונר באופן מקרי) או שנמצאות בגביע הכליה ואינם חוסמות, ניתן לצום¹²³.

¹²¹. מנחת שלמה (חלק ב עמ' רלא). חוט שני (יוה"כ עמ' קסה). נשמת אברהם (סימן תריב ס"ק א) בשם הגרש"ז אויערבך.

¹²². הגרמ"ש קליין שליט"א.

¹²³. ד"ר ר' אוריאל לוינגר הי"ו.

ה. אם הסוכר עולה מעל 180 מ"ג, צריכים לשתות מחשש להתייבשות. [בדרך כלל, אין חשש כזה, כיוון שמטופלים בדיאטה בלבד, ומונעים עצמם מאכילה].

חולים המטופלים באינסולין בין בשילוב תרופות ובין באינסולין בלבד

ו. דינם כסכרת מסוג 1 ואסורים לצום¹⁷⁸.

חולים המאוזנים באמצעות תרופות שאינם אינסולין

ז. במידה שהם מאוזנים ביום יום. יכולים לצום.

ח. איזון נחשב כשהמוגלובין המסוכרר A1c הינו עד 7.5 [אצל בריאים בין 4-6].

ט. 7.5-9 - גבול אפור. מעל 9 - חוסר איזון בולט [איזון רע!] ואסור לצום¹⁷⁹.

י. [את התרופות יטלו רק בסעודה המפסקת, מחמת השינוי בגוף בעקבות הצום. כל שינוי במינון התרופה, מצריך התייעצות מוקדמת עם הרופא המטפל].

חולים המטופלים בזריקות שאינם אינסולין [בייטה או ויקטוזה]

יא. יכולים לצום.

נטילת זריקות לכל סוגי הסוכרת

יב. ניתן ליטול את כל סוגי הזריקות הנצרכות ללא חשש.

הוראות כלליות לכל סוגי הסוכרת

נפילת סוכר - [היפוגליקמיה]

יג. חולה שצם, והגיע למצב של נפילת סוכר [היפוגליקמיה], עליו להפסיק מיד את הצום ולאכול רגיל, כיון שזהו מצב של פיקוח נפש¹⁸⁰.

178. אף באינסולין ארוך טווח בלבד. במידה והרופא מאשר לצום אך מחייב להוסיף בדיקות סוכר מעבר לבדיקות הנצרכות ביום רגיל, אסור לצום, כיוון שמוסיף במלאכות דאורייתא על מנת לצום ואין היתר לזה.

179. ד"ר ר' אוריאל לוינגר הי"ו.

180. הגר"מ שטיין שליט"א (זכרנו לחיים). וכן ד"ר אוריאל לוינגר הי"ו.

ב. בכל אחד ממקרים אלו, על החולה לפנות לטיפול רפואי המהיר ביותר. אם מרגיש צורך, יכול לשתות בשיעורים של השו"ע. [מומלץ לשתות שתיה מתוקה המכילה אנרגיה].

ג. כמו כן, אין חילוק בכל הנ"ל, אם החולי בעין אחת או בשתי העיניים¹⁸⁹.

מחלות עיניים שאין בהם סכנה

ד. כאב חזק בעיניים, אף ללא מחלת עיניים¹⁹⁰. מחלת עיניים שנתרפאה ונותרה אדמימות בעין. דלקת קלה עם הפרשה בעיניים. הנצרך לתרופה, על מנת לשפר את ראייתו.

ה. כל אלו, מותרים בנטילת התרופות, וכן בטפטוף טיפות עיניים, וכן ברחיצת העיניים, וכן הנחת תמצית תה כרטייה, על גבי העיין.

ו. מותר לגוי לעשות עבורו, כל מלאכה הנצרכת לריפוי, אף במלאכה דאורייתא, ואף האמירה לגוי, מותרת. ומותר לישראל לעשות עבורו מלאכות דרבנן בשנוי.

ז. אדם הנצרך לחבוש רטייה על העין, יכול ליטלה אף ביום הכיפורים, ואף לצאת כן, לרחובה של עיר¹⁹¹.

מיחושים בעיניים

ח. המיחושים כוללים: כאב קל בעיניים. גירוד קל. יובש מעט בעיניים. הפרשה רירית מועטה. אודם קל בעיניים. שעורה בעין.

ט. אין לעשות שום פעולה במקרים אלו, אף לא רחיצת העיניים, או הנחת תמצית תה על העיניים וכדו', משום דהוי דרך רפואה¹⁹².

טיפות עיניים

י. מותר לטפטף ביום הכיפורים במקרים אלו:

חולה שאין סכנה¹⁹³.

189. ילקוט יוסף (שבת חלק ד עמ' קח).

190. שש"כ (פרק לד סעיף ח).

191. שו"ת באר משה חלק א (סימן יז).

192. שש"כ (החדש פרק לד סעיף ח). חוט שני (שבת חלק ד עמ' קפו).

193. כדן שחיקת סממנים שמותר עבורו.

דלקת בדרכי השתן. הגדלה או סרטן ערמונית (ר"ל). (המחלה הידועה ר"ל). אבנים בכליות או בשלפוחית. ועוד.

תסמינים

דם בשתן, המהווה סיכון, הינו דם בדוקא, ולא כל צבע אדום, הנובע מאכילת סלק, חזרת וכדו'.

כאשר הדם מלווה בצריבה, כאב או תכיפות למתן שתן, בדרך כלל, זה מעיד על דלקות או אבנים בשתן או בכליות.

הוראת הלכה

א. כאשר מופיע דם בשתן, יש לשתות בשיעורים, עד לבירור העניין.

ב. דם בשתן שנגרם מאבנים בכליות, יש לשתות בשיעורים²⁴⁷.

ג. דם בשתן שנגרם מגידול, עיין ערך סרטן.

Blister Hash

שלפוחית השתן

הסובלים מבעיות בשלפוחית השתן, חובה לשתות בשיעורים, כפי הצורך.

לגבי התרופות, יש להיוועץ עם הרופא המטפל²⁴⁸.

אבן בשלפוחית השתן שאינה גורמת לכאבים או דימום, ניתן לצום²⁴⁹.

עצירת שתן

עצירת שתן נחשבת לפיקוח נפש. יש להכניס קטטר.

²⁴⁷. ד"ר ר' אוריאל לוינגר הי"ו.

²⁴⁸. ד"ר ר' אוריאל לוינגר הי"ו.

²⁴⁹. ד"ר ר' אוריאל לוינגר הי"ו.